

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **R. M.**, zastoupen JUDr. Janem Klaiilem, advokátem se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň, proti žalovanému: **velitel vzdušných sil**, se sídlem Vítězné náměstí 1500/5, Praha 6, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 13. 10. 2021, č. j. 29 Ad 13/2019 – 202,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovaný **je povinen** uhradit žalobci na náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti částku 4114 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Jana Klaila, advokáta.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce podal „*Žádost o náhradu škody na ušlé mzdě*“ ze dne 12. 8. 2008, a to v souvislosti s výkonem služeb LZS (letecká záchranná služba) a SAR (služba pátrání a záchrany) za období od založení 233. vrtulníkové letky v Plzni-Líních v roce 1998 do podání žádosti. Svůj nárok odůvodnil tím, že služby LZS a SAR vykonával v rámci 24hodinových směn, které byly pouze formálně rozděleny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti. Za dobu označenou jako služební pohotovost tedy byla žalobci vyplacena pouze příslušná náhrada, ačkoliv z materiálního hlediska se stále jednalo o výkon služby a měl mu náležet plat, včetně všech případných příplatků.

[2] Služební orgány ve věci vydaly již několik rozhodnutí, jimiž žádost žalobce zamítly. Tato jednotlivá rozhodnutí, potažmo rozhodnutí o odvolání následně v průběhu soudního přezkumu zrušil Krajský soud v Ostravě (nejprve rozsudkem ze dne 25. 2. 2010,

č. j. 22 Ca 12/2009 – 55, a následně rozsudkem ze dne 10. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 – 69). Naposledy o žádosti žalobce rozhodl velitel vojenského útvaru 2427 Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou. Rozhodnutím ze dne 21. 1. 2019, č. j. MO 24133/2019-2427 (dále též „prvostupňové rozhodnutí“), jí částečně vyhověl a přiznal žalobci odměnu za práci přesčas ve výši 62 316 Kč, včetně úroků z prodlení. Ve zbytku žádost zamítl, a pokud se jedná o nároky uplatněné za období do 15. 8. 2005, shledal je promlčenými. Odvolání žalobce žalovaný rozhodnutím ze dne 27. 6. 2019, č. j. MO 192797/2019-3031 (dále též „napadené rozhodnutí“), zamítl a odvoláním napadené rozhodnutí potvrdil.

[3] Žalobce podal proti rozhodnutí žalovaného žalobu ke Krajskému soudu v Brně, který ji v záhlaví specifikovaným rozsudkem vyhověl, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[4] Krajský soud poukázal na skutečnost, že podle služebních orgánů byla žalobci služební pohotovost nařizována organizačními rozkazy vydávanými na období příslušného kalendářního roku ve spojení s denními rozkazy. Z těchto podkladů (jakož ani dalších dokumentů založených ve spise) však ve vztahu k žalobci není zjevné, jakou formu rozkazů byly v letech 2005, 2006 a 2008 nařizovány služební pohotovosti, tj. zda prostřednictvím písemných organizačních rozkazů, jako tomu bylo v případě organizačního rozkazu č. 1 ze dne 2. 1. 2007 v roce 2007, či se jednalo o rozkazy ústní. Krajský soud však shledal, že organizace směny byla v letech 2005 až 2008 totožná (o čemž nebylo mezi účastníky řízení sporu), přičemž služba v délce 24 hodin byla rozdělena na část služby (od 7 h do 19 h) a na část pohotovosti (od 19 h do 7 h následujícího dne). Za nesporné považoval krajský soud i doby, kdy měl být žalobce přítomen na daném pracovišti z rozkazu nadřízeného, sporné bylo pouze to, zda se jednalo kromě služby i o pohotovost, a co bylo případně jejím obsahem. Ve vztahu k letům 2005, 2006 a 2008 neměl krajský soud nařízení pohotovosti vůbec za prokázané.

[5] Ve vztahu k roku 2007 krajský soud dovodil, že žalobci byla organizačním rozkazem č. 1 ze dne 2. 1. 2007 formálně nařízena služební pohotovost. Z toho však nelze současně dovozovat naplnění podmínky důležitého zájmu služby ve smyslu § 30 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění účinném v době, do níž spadají uplatněné nároky (dále jen „zákon o vojácích z povolání“). Pro určení, zda žalobci přísluší plat za výkon služby či pouze odměna za služební pohotovost, bylo ale nutné postavit najisto, jaké faktické činnosti žalobce v rámci nařízené služební pohotovosti vykonával, tedy zda byl charakter činností během služební pohotovosti identický s činnostmi nařizovanými žalobci v rámci výkonu služby.

[6] Krajský soud poukázal na obsah svědeckých výpovědí, jež byly provedeny v souvisejícím správním řízení týkajícím se týchž skutkových okolností jako v nynější věci. Shrnl, že podle některých svědků byla doba služby a doba pohotovosti co do náplně totožná a jednalo se o 24hodinovou službu. Někteří svědci sice vypověděli, že i když většinu času v době služební pohotovosti (mezi 19 h a 7 h následujícího dne) nečinili vojáci nic, přesto jim určitá činnost byla nařizována. Krajský soud proto vycházel z toho, že i v době služební pohotovosti vykonávali vojáci některé činnosti jako v době služby.

pokračování

[7] Krajský soud dále uvedl, že sporným zůstává, zda přítomnost žalobce na jeho stanovišti, která trvale vykazovala po materiální stránce znaky služby, byla či nebyla srovnatelná s náplní jeho činnosti v době od 7 h do 19 h, tudíž v době tzv. služební pohotovosti. Zcela přitom nepřisvědčil žalobnímu tvrzení, v němž žalobce opodstatněnost svých nároků zakládal čistě na formálním aspektu věci, a namítal, že pokud nebyly naplněny zákonné podmínky pro nařízení služební pohotovosti (chybějící konkrétní rozkazy ve vztahu k žalobci, důležitý zájem služby), nemohlo se o služební pohotovost jednat. Podle krajského soudu nebylo totiž pochyb o tom, že žalobce měl či musel mít povědomí o tom, že jeho služba činí 12 hodin a zbylých 12 h je vedeno a propláceno jako služební pohotovost.

[8] Uvedené členění služby však bylo podle krajského soudu účelové. Služební orgány v řízení nenabídly racionální vysvětlení pro takové členění a ze svědeckých výpovědí podle krajského soudu plyne, že členění bylo opodstatněno pouze personálními a ekonomickými hledisky. Krajský soud tudíž shledal, že důkazy svědčí spíše o účelovém jednání žalovaného. Z tohoto důvodu dospěl krajský soud k závěru, že nároky žalobce za dobu tří let předcházejících podání žalobcovy žádosti jsou oprávněné. Podpůrně k tomuto závěru poukázal i na obsah nové Směrnice pro činnost LZS ze dne 27. 11. 2019, č. j. MO 340202/2019-8407 (dále jen „směrnice 2019“), která již neobsahuje členění na dobu služby a dobu pohotovosti.

[9] K žalobní námitce o tom, že služební orgány vznesly námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, krajský soud vyslovil, že žalobci nic nebránilo, aby se proti výkladu zastávanému služebními orgány včasně bránil. Této žalobní námitce tudíž nepřisvědčil. Upozornil, že promlčení představuje obecné pravidlo, k jehož prolomení musí existovat závažné důvody. Krajský soud sice vzal v úvahu i tvrzení o tom, že „vyjma výplatních pásek“ nic nenasvědčovalo tomu, že vojákům byly nařizovány služební pohotovosti, ale i kdyby platilo, že pohotovosti nebyly jasně nařízeny, soud vycházel z názoru, že služební orgány byly v tomto svém postupu vedeny snahou „šetřit“, nikoliv „škodit“, byť důsledkem mohlo být i jisté „poškození“ žalobce jako pravidelný důsledek nedodržení smluvních a obdobných závazků. Žalobce však podle krajského soudu neuvedl ničeho, co by prokazovalo, že služební orgány postupovaly s úmyslem jej poškodit.

[10] Žalobce rovněž namítal, že služební orgány nepostupovaly správně, pokud nerozšířily posuzování jeho žádosti i na období let 2008 až 2012. V této souvislosti krajský soud konstatoval, že správní spis neobsahuje jednoznačné důkazy o tom, že žalobce svou žádost rozšířil, kdy tak případně učinil a jakého období se měl tento úkon týkat.

[11] Krajský soud tudíž uzavřel, že v případě žalobce byly splněny podmínky pro uznání jeho platových nároků za období tří let zpětně od podání žádosti o dorovnání ušlého služebního platu. Krajský soud tedy napadené rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, přičemž konstatoval, že v tomto řízení bude na žalovaném, aby se vyjádřil k okolnostem týkajícím se tvrzeného rozšíření návrhu.

II. Podstatný obsah kasační stížnosti a vyjádření žalobce

[12] Proti rozsudku krajského soudu brojí žalovaný (stěžovatel) kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[13] Stěžovatel předně namítá, že voják, kterému je nařízena služební pohotovost, nemůže vykonávat žádnou služební činnost, a není proto možné takovou činnost prokazovat a předkládat o ní soudu jakékoliv důkazy. Z výpovědí všech relevantních svědků vyplývá, že vojákům určeným do služeb LZS a SAR, včetně žalobce, nebyla ze strany jejich nadřízených nařizována v době jejich určení do služební pohotovosti žádná činnost. Rovněž bylo prokázáno, že pokud byli vojáci v rámci služební pohotovosti aktivováni a zahájili tak služební činnost, byla tato činnost zaevidována jako výkon služby, a tak také i proplacena. Požaduje-li žalobce platový nárok a deklaruje, že musel v době, kdy mu byla nařízena služební pohotovost, vykonávat nějakou činnost, musí prokázat, na základě jakého nařízení či rozkazu nadřízených tuto činnost vykonával. V případě jejího vykonávání bez nařízení či rozkazu není možné za tuto činnost nárokovat plat.

[14] Stěžovatel se neztotožňuje se závěrem krajského soudu o tom, že není zjevná odlišnost mezi činnostmi vykonávanými v rámci služby a v rámci služební pohotovosti. V rámci výkonu služby plní voják rozkazy svých nadřízených nebo jím určených osob vyplývající z potřeb kladených na výkon jeho služby. Naproti tomu v rámci výkonu služební pohotovosti je takový voják pouze připraven k aktivaci a následnému zahájení výkonu služby právě nařízením či rozkazem. Žalobci byl, stejně jako ostatním vojákům určeným do služeb LZS a SAR, nařizován jeho nadřízenými 12hodinový výkon služby a navazující 12hodinová služební pohotovost.

[15] K výkonu předletové přípravy, jejíž obsah nepovažoval krajský soud za objasněný, stěžovatel uvádí, že v době služební pohotovosti vykonával žalobce podle svého služebního zařazení výhradně činnosti spjaté s případnou aktivací (vzlet max. do 10 u služeb SAR, resp. u služeb LZS do 4 minut ve dne a do 10 minut v noci s předletovou přípravou odpovídající uvedené časové normě vzletu, tj. zejména seznámení se s meteorologickou situací v okamžiku letu), jiné činnosti mohly být podle Směrnice pro činnost LZS a SAR 233. vrtulníkové letky ze dne 17. 1. 2006, č. j. 42-9/2006-2802/J3 (dále jen „směrnice 2006“), vykonávány výhradně v době výkonu služby. Pojem služba přitom podle stěžovatele zahrnuje pouze úsek 12 hodin vlastní služby, nikoliv následný úsek 12 hodin služební pohotovosti.

[16] Podle stěžovatele krajský soud nečiní v napadeném rozsudku rozdíl mezi předletovou přípravou techniky a předletovou přípravou ze strany vrtulníku – výkonných letců. Přitom předletová příprava techniky se řídí vnitřním předpisem Let-1-4, *Inženýrská letecká služba* a směrnici 2006. Předletová příprava posádky vrtulníku – výkonných letců se však řídí vnitřním předpisem Let-1-1, *Předpis pro létání*. Stěžovatel v této souvislosti v kasační stížnosti cituje části směrnice 2006 a vnitřního předpisu Let-1-4, z nichž podle něj vyplývá, že předletová příprava v rozsahu jedné hodiny, kterou zmiňuje žalobce v žalobě, byla vykonávána pouze personálem inženýrské letecké služby (tj. techniky). Směrnice 2006 dále stanoví, že předletová příprava techniky platí pro 24 hodin, podle stěžovatele je tudíž zřejmé, že byla konána v době výkonu služby technickou

pokračování

směnou, nikoli v době pohotovosti výkonnými letci. V době služební pohotovosti byla v případě aktivace konána příprava techniky k opakovanému letu v rozsahu 30 minut, která byla technickému personálu zaplacená jako výkon služby. Předletová příprava výkonných letců řídící se vnitřním předpisem Let-1-1 spočívala v rychlém seznámení se s aktuální meteorologickou situací, v upřesnění údajů pro využití navigačních a spojovacích systémů a v přípravě osobních pomůcek a výstroje. Příslušníci ostatních profesí (vojenští záchranáři) pak nekonali jakoukoliv předletovou přípravu a v době služební pohotovosti pouze čekali na aktivaci a s tím související nástup do vrtulníku.

[17] Stěžovatel nesouhlasí s tím, že by přiznání uplatněného platového nároku mělo být žalobci přiznáno na základě srovnání výkonu jeho činnosti a dalších vojáků určených do služeb LZS a SAR s výkonem činnosti vojáků určených do služeb NATINADS. Význam a důležitost služby NATINADS vyžaduje, na rozdíl od služby LZS a SAR, nutnost udržovat v režimu výkonu služby určeného vojáka po celých 24 hodin. Naproti tomu u služeb LZS a SAR postačuje tuto zajišťovat v režimu 12hodinového výkonu služby a 12hodinové pohotovosti.

[18] Nakonec stěžovatel namítá, že na platové nároky uplatněné v nynější věci nelze aplikovat závěry vyplývající ze směrnice 2019, v níž byl nově zaveden nepřetržitý výkon služby LZS a SAR. Vojáci mají po dobu nepřetržitého výkonu služby nově stanovené činnosti, které mají vykonávat. I přesto však má stěžovatel za to, že v jeho prospěch ze směrnice 2019 vyplývá, že předletová příprava probíhá v určeném čase jen před nástupem do služby LZS, poté již nikoliv.

[19] Žalobce podal ke kasační stížnosti obsáhlé vyjádření, v němž zpochybňuje správnost stěžovatelových tvrzení a navrhuje její zamítnutí. Současně se však ohrazuje i vůči odůvodnění napadeného rozsudku, neboť má za to, že byl vždy určen k výkonu nepřetržité 24 hodinové služby. Navrhuje tudíž, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl, avšak aby v odůvodnění postavil najisto, že k nařízení služební pohotovosti nikdy nedošlo a stěžovatel je povinen doplatit žalobci plat za vykázané doby služební pohotovosti, včetně všech příplatků, a to za 10 let zpětně.

[20] Ke stížnostní argumentaci žalobce uvádí, že neexistuje žádný konkrétní a jasný rozkaz (s uvedením jeho jména, příjmení, data, času a místa), jímž by mu byla nařízena služební pohotovost. Ze spisu naopak vyplývá, že byl vždy zařazován do 24hodinové služby. Zdůrazňuje, že služby LZS a SAR je nezbytné zabezpečovat nepřetržitě. Rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální, toliko za účelem dosažení rozdílného odměňování. V tomto směru odkazuje na výpověď svědka gen. V. P., směrnici 2006 a předpis Let-1-1.

[21] Zároveň žalobce uvádí, že bylo podstatné, aby krajský soud naprosto jasně určil, kterým konkrétním rozkazem byla žalobci nařízena služební pohotovost, anebo měl uzavřít, že žalobci naopak nebyla nikdy nařízena, že mu byl nařízen pouze výkon 24hodinové služby. Tato skutečnost byla důležitá nejen ve vztahu k uplatněnému nároku na plat, ale rovněž také z hlediska odpovědnosti za poskytování služeb LZS a SAR, neboť v rámci výkonu služby a služební pohotovosti podléhají vojáci odlišnému velení. Pokud by byla žalobci skutečně nařízena služební pohotovost, nevztahovala by se na něj směrnice

2006, proč by mu ani nemohl vydat pokyn ke vzletu službu konající lékař (jako je tomu v případě výkonu služby). Jediný, kdo by tak mohl učinit, by byl kmenový velitel. I proto žalobce nesouhlasí s krajským soudem v tom, že žalobce nadměrně zdůrazňuje formální aspekt celé věci.

[22] Žalobce se dále vyjadřuje k povaze výkonu služeb LSZ a SAR a k činnostem, které bylo třeba vykonávat. Uvedené služby totiž musí být zabezpečeny v průběhu celých 24 hodin. Tomuto požadavku ostatně podle žalobce odpovídá i obsah směrnice 2019, v níž je uvedeno, co je obsahem výkonu služby po celých 24 hodin. Rozdělení služby na dobu „nepřetržitého výkonu služby“ a dobu „služební pohotovosti“ ostatně neobsahovala ani směrnice č. j. 15006-2/2004-4574 z ledna 2004. Stěžovatel tak podle žalobce doposud nevysvětlil, proč v období upraveném směrnicí 2006 nebylo nutno provádět předletovou přípravu v době stanovené jako služební pohotovost.

[23] Závěrem se pak žalobce podrobněji vyjadřuje k otázce činností konaných v rámci předletové přípravy a v době odpočinku a na podporu svých tvrzení taktéž předkládá jednotlivé listiny, na jejichž obsah ve svém vyjádření odkazuje (aniž je však označuje jako důkazy a navrhuje jejich případné provedení v řízení o kasační stížnosti).

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[24] Nejvyšší správní soud přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozhodnutí krajského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a jedná za něj k tomu pověřená osoba s náležitým právnickým vzděláním (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[25] Nejvyšší správní soud dále přistoupil k posouzení kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[26] Podstatou nyní projednávané věci je posouzení zákonnosti způsobu, jakým byly od roku 1998 minimálně do roku 2008 zabezpečovány služby LZS a SAR v rámci 233. vrtulníkové letky na letišti Plzeň-Líně, a s tím související oprávněnosti uplatněných platových nároků vojáků zařazovaných do uvedených služeb, zde konkrétně žalobce. Krajský soud přitom v napadeném rozsudku přisvědčil žalobci v tom, že za období let 2005 až 2008 (tj. za dobu tří let předcházejících podání žádosti) mu nárok na doplacení služebního platu v rozsahu, v jakém jej služební orgány neshledaly promlčeným, náleží a je oprávněný.

[27] Nejvyšší správní soud předepisuje, že žalobce je toliko jedním z několika desítek vojáků sloužících v rozhodném období u označené letky, kteří se před správními soudy domáhají doplacení platu za doby služební pohotovosti v souvislosti s výkonem služeb LZS či SAR, o kasačních stížnostech podaných v řadě těchto více či méně obdobných věcí již bylo rozhodnuto např. rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 – 40, ze dne 19. 1. 2022, č. j. 4 As 315/2021 – 30, ze dne 20. 1. 2022, č. j. 4 As

pokračování

407/2021 – 50, nebo ze dne 21. 1. 2022, č. j. 10 As 404/2021 – 39 (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Nejvyšší správní soud v posuzovaném případě neshledal důvod odchýlit se od závěrů přijatých v uvedených rozsudcích.

[28] Obdobně jako ve věci, o níž Nejvyšší správní soud rozhodl výše zmiňovaným rozsudkem ze dne 20. 1. 2022, č. j. 4 As 407/2021 – 50, a která se od nyní posuzované věci odlišuje pouze minimálně, není ani v tomto případě sporu o tom, že žalobce byl jako voják 233. vrtulníkové letky v Plzni – Líních zařazován do služeb LZS či SAR. Služby vykonávané žalobcem byly stanoveny v režimu 12 hodin „standardní“ služby (od 7 do 19 hodin), na niž bezprostředně navazovalo 12 hodin služební pohotovosti. Mezi účastníky řízení však nepanuje shoda na tom, zda byla žalobci služební pohotovost nařízena a zda rozdělení 24hodinové směny nebylo toliko formální, tj. zda žalobce z materiálního hlediska i v době označené jako služební pohotovost nevykonával službu.

[29] Institut služební pohotovosti je upraven v § 30 zákona o vojácích z povolání, podle jehož odstavce 1 (v době, do níž spadají uplatněné nároky) platilo, že *„[v]yžaduje-li to důležitý zájem služby, může nadřízený nařídit vojákovu služební pohotovost“*. Podle odstavce 2 téhož ustanovení se služební pohotovostí *„rozumí přítomnost vojáka ve vojenských objektech nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby“*.

[30] Krajský soud vycházel v přezkoumávaném rozsudku z předpokladu, že pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce na doplacení ušlého platu je nezbytné posoudit tři okruhy otázek: 1) zda existuje rozkaz, jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena, 2) zda byl dán důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti (první dvě podmínky tvoří formální aspekt věci, tj. zda byla pohotovost nařízena v souladu se zákonem) a 3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost fakticky vykonával (materiální aspekt).

[31] Nejvyšší správní soud předesílá, že se bude držet obdobného schématu, přičemž bude-li se zabývat otázkou existence rozkazů, jimiž měla být žalobci nařízena služební pohotovost, bude tak činit ve vztahu k období let 2005 – 2008. Nároky za dřívější období označily služební orgány za promlčené, čemuž přisvědčil i krajský soud, který neshledal, že by byla námitka promlčení ze strany služebních orgánů uplatněna v rozporu s dobrými mravy. K totožným závěrům již dospěl v předchozím zrušujícím rozsudku ze dne 10. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 – 69, Krajský soud v Ostravě (viz oddíl J rozsudku). Vzhledem k tomu, že k otázce promlčení se nevztahuje žádná kasační námitka, Nejvyšší správní soud je v nyní posuzované věci povinen z uvedených závěrů krajských soudů vycházet. V řízení o nynější kasační stížnosti jsou tedy předmětem posouzení toliko nároky za období tří let před podáním žádosti.

[32] Pokud jde o organizační rozkazy velitele útvaru k období let 2005 a 2006, správní spis žádné takové rozkazy neobsahuje. Ve spise jsou založeny pouze části organizačních rozkazů ze dne 2. 1. 2007, 2. 1. 2008 a 30. 9. 2008. Výňatky organizačních rozkazů z roku 2008 sice zmiňují, že směny LZS a SAR jsou dílem slouženy v rámci pohotovosti, jde však v podstatě jen o poznámku v přehledu jednotlivých druhů služeb a rozkazy (v tom rozsahu, ve kterém jsou ve spisu) o samotném nařizování pohotovosti nic neuvádějí. Organizační rozkaz z roku 2007 jako jediný obsahuje určité relevantní pasáže ve vztahu

ke členění služeb LZS a SAR, režimu, v jakém byly vykonávány, a k otázce nařizování služební pohotovosti. Příloha rozkazu (resp. část rozkazu takto označená) se věnuje mimo jiné stanovení časového rozvrhu směn LZS a SAR s tím, že doba od 19 h do 7 h následujícího dne je označena jako „*pohotovost na pracovišti*“. V příloze je dále uvedeno, že „[v]elitel 233. vtl. zabezpečí uveřejnění plánu pracovní doby příslušníků letky zařazovaných do LPZS ve svém rozkaze, velitel 232. vtl. a náčelník skupiny záchranné a výsadkové přípravy v rozkaze velitele 23. zVrL vždy týden dopředu (poslední prac. den v týdnu – na týden následující)“. Z žádného z rozkazů (v podobě, ve které jsou ve spisu), a tedy ani z rozkazu z roku 2007 však nelze dovodit nařízení služební pohotovosti přímo žalobci. Jedná se totiž o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR.

[33] Nejvyšší správní soud tedy shrnuje, že k části sporného období (roky 2005 a 2006) organizační rozkazy ve spise zcela absentují. Rozkazy z let 2007 a 2008 obsahují více či méně kusé informace o služební pohotovosti, z žádného z nich však nelze dovodit její nařízení přímo ve vztahu k žalobci. Jak již bylo konstatováno, jedná se o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR. Nejvyšší správní soud zde souhlasí se žalobcem, že předpokladem prokázání formálního nařízení služební pohotovosti je existence „personálního“ rozkazu jmenovitě ve vztahu k dotčenému vojákově (v nynější věci k žalobci), a to i s uvedením data, času a popřípadě místa, v němž bude držet pohotovost. Těmto požadavkům nemohou výše zmíněné organizační rozkazy z let 2007 a 2008 dostát (obdobně viz již zmiňovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 1. 2022, č. j. 4 As 407/2021 – 50).

[34] Nařízení služební pohotovosti neprokazují ani další stěžovatelem uváděné dokumenty, a to směrnice 2006 či předpis Let-1-1. Jedná se o dokumenty organizačního charakteru, které nestanoví povinnosti konkrétním osobám.

[35] V kasační stížnosti pak stěžovatel svou argumentaci o nařízení služební pohotovosti (zejména z hlediska požadavků na výkon předletové přípravy) nově opírá i o letový předpis Let-1-4, *Inženýrská letecká služba*, z něž také cituje. Má-li však stěžovatel za to, že obsah tohoto předpisu mohl zásadním způsobem ovlivnit rozhodování v této věci (zejména pak v otázce nařizování služební pohotovosti a provádění úkonů předletové přípravy, které se v době služby a služební pohotovosti mají lišit), měl se tímto předpisem v návaznosti na nastolené sporné otázky zabývat již ve správním řízení a taktéž jej učinit součástí správního spisu jako podklad rozhodnutí. Stěžovatel tak neučinil a ani v řízení o žalobě jej nepředložil a ve své argumentaci proti žalobním námitkám jej neuplatnil. Ostatně tento předpis, na který stěžovatel nyní nově odkazuje v kasační stížnosti, nepředložil ani v řízení u Nejvyššího správního soudu. Nutno tak považovat argumentační linii kasační stížnosti, jež má vyplývat ze zmíněného letového předpisu, za skutkové novoty ve smyslu § 109 odst. 5 s. ř. s., k nimž Nejvyšší správní soud nemůže přihlížet (viz citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 1. 2022, č. j. 4 As 407/2021 – 50).

[36] Nejvyšší správní soud tak pouze dodává, že neohledě na nemožnost se uvedenými tvrzeními ve vztahu k předpisu Let-1-4 zabývat považuje v nynější věci obsah činností prováděných v rámci předletové přípravy za podružný a pro posouzení nároku na doplacení služebního platu z důvodů dále vyložených nepodstatný.

pokračování

[37] Nejvyšší správní soud tudíž shrnuje, že podklady shromážděné služebními orgány v souzeném případě neskýtají oporu pro závěr, že žalobci byla formálně na části směn SAR a LZS v době od 19 do 7 hodin následujícího dne formálně nařízena služební pohotovost. Námitka stěžovatele ohledně otázky nařízení služební pohotovosti je proto nedůvodná.

[38] Pro úplnost Nejvyšší správní soud (stejně jako ve zmiňovaném rozsudku ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 – 40) doplňuje, že i když stěžovatel žalobci vytýká neprokázání oprávněnosti nároku na doplacení ušlého platu, ve vztahu k nařizování služební pohotovosti to byly právě služební orgány, které tížilo důkazní břemeno. Žalobce může jen stěží prokazovat negativní skutečnost (že mu nebyla pohotovost nařízena). Služební orgány přitom nebyly schopny ani za dobu více než 13 let od zahájení řízení snést důkazy, z nichž by nařízení služební pohotovosti vyplývalo. Za těchto okolností Nejvyšší správní soud shrnuje, že žalobci nebyla služební pohotovost v souvislosti s výkonem služeb LZS a SAR řádně nařízena.

[39] Navzdory právě uvedenému je však Nejvyšší správní soud přesvědčen, že zjištěné nedostatky spočívající v neexistenci bezvadných rozkazů o nařízení služební pohotovosti ještě samy o sobě nesvědčí o oprávněnosti nároku žalobce. Nejvyšší správní soud nemíní potřebu existence formálních podkladů bagatelizovat. Z obsahu správního spisu a ostatně i z jednotlivých podání žalobce v průběhu soudního řízení (ať již ze samotné žaloby či kupříkladu vyjádření ke kasační stížnosti) je však patrné, že žalobce si byl rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti dobře vědom.

[40] Zda byl takový postup v souladu se zákonem a zda se nejednalo o rozdělení výlučně účelové, je pak otázkou, jíž se bude Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku dále zabývat. Není ovšem pochyb o tom, že i když z formálního hlediska nebyla služební pohotovost řádně nařízena, žalobce měl povědomost o tom, že vykonává 24hodinové směny, z nichž doba od 19 do 7 hodin je mu vykazována jako služební pohotovost. Od toho se odvíjela i odlišná výše finanční odměny než v době výkonu „standardní“ služby (tj. od 7 do 19 hodin). Pokud by tedy existoval důležitý zájem služby pro nařízení pohotovosti (byť z formálního hlediska řádně nařízena nebyla) a současně by vojáci v určeném období fakticky pouze drželi pohotovost (aniž by pravidelně vykonávali činnosti, které jsou náplní služby LZS a SAR), nemohl by být nárok na doplacení ušlého platu oprávněný.

[41] S ohledem na tuto skutečnost se Nejvyšší správní soud dále zabýval podmínkou pro nařízení pohotovosti vyplývající z § 30 zákona o vojácích z povolání, jíž je existence důležitého zájmu služby. Krajský soud se této otázce věnoval pouze ve vztahu k roku 2007 (viz bod 41 napadeného rozsudku), v němž shledal, že tento důležitý zájem služby zde v roce 2007 nebyl. Tento závěr přitom stěžovatel v kasační stížnosti nenapadá. Nejvyšší správní soud však považuje za potřebné se vyjádřit k této problematice i v návaznosti na zbylé roky 2005, 2006 a 2008 právě proto, že z napadeného rozsudku plyne, že za období tří let před podáním žádosti mohou být nároky žalobce na doplacení služebního platu oprávněné, což stěžovatel rozporuje.

[42] Jak již správně vyslovil krajský soud, služební pohotovost představuje výjimečný institut, který obvykle nastupuje v případě nutnosti pokrytí nahodilých, a ne zcela předvídatelných událostí (a to ať již kupříkladu v důsledku náhlé zdravotní indispozice vojáka či jakékoliv z vnějších příčin, která vyústí v nutnost povolání většího množství

vojáků, než je obvyklé). Lze ji užívat pouze v nezbytně nutné míře, a nikoliv k pokrytí pravidelné činnosti, jejíž výkon je nezbytně trvale zajistit.

[43] Důležitý zájem služby nelze spatřovat v nutnosti zajištění běžné náplně služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2012, č. j. 6 Ads 151/2011 – 126, publ. pod č. 2823/2013 Sb. NSS, či rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 1. 2017, č. j. 11 Ad 7/2015 – 47). Právě o takovou situaci se přitom zjevně zčásti jednalo v nyní posuzované věci (viz např. výpovědi Ing. M. P. či Ing. J. H.). Služební pohotovost nebyla užívána v reakci na mimořádné události, nýbrž jako běžný prostředek zajištění chodu letky, o čemž svědčí i skutečnost, že byla plánována na rok dopředu, pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR. Je tedy zjevné, že v posuzované věci nebyl dán důležitý zájem služby, jak vyplývá z § 30 odst. 1 zákona o vojácích z povolání. Nelze tedy než uzavřít, že důležitý zájem služby nebyl dán nejenom v roce 2007 (což správně dovodil krajský soud), ale ani v letech 2005, 2006 a 2008.

[44] Nejvyšší správní soud se tudíž dále zabýval posouzením závěrů krajského soudu, jež se vztahovaly k faktické náplni činnosti žalobce v jednotlivých částech jím vykonávané 24hodinové služby, zejména pak v době od 19 do 7 hodin následujícího dne, tj. v době označené jako služební pohotovost. Jak také správně krajský soud dovodil, uvedené bylo dalším nezbytným předpokladem pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce. Krajský soud tudíž nepochybil, pokud se zabýval posouzením materiální stránky věci a vyjasňoval, zda lze odlišit činnosti vykonávané v době služby a v době tzv. služební pohotovosti. Jak již totiž Nejvyšší správní soud výše uvedl, nenaplnění formální stránky nařízení služební pohotovosti ještě samo o sobě neznamená, že žalobce nevykonával činnosti, které lze podřadit pod služební pohotovost (obdobně viz již zmiňovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 1. 2022, č. j. 4 As 407/2021 – 50).

[45] Nejvyššímu správnímu soudu především není zřejmé, z jakého důvodu klade krajský soud zvýšený důraz na objasnění otázky, jakým způsobem probíhala letová příprava. Dle přesvědčení Nejvyššího správního soudu se jedná o otázku podružnou, neboť již na základě dosud shromážděných podkladů je patrný závěr, k němuž nakonec dospěl i krajský soud, totiž že rozdělení služeb LZS a SAR na 12 hodin „standardního“ výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální (obdobně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 – 40).

[46] Pokud jde o svědecké výpovědi, je pravdou, že nejsou zcela bezrozporné. Někteří svědci totiž uváděli, že mezi dobou výkonu služby a služební pohotovostí nebyl žádný rozdíl (zejména Ing. P., Ing. H.), jiní pak tvrdili, že vojáci v době od 19 do 7 hodin následujícího dne drželi pouze pohotovost a mohli odpočívat či se seznamovat s úkoly pro další období (viz výpověď Ing. J. či Ing. K.). V zásadě ze všech výpovědí nicméně vyplývá (na což ostatně upozornil i krajský soud), že určitou činnost vojáci i v době od 19 do 7 hodin vykonávali, a to ať se již jednalo toliko o lety na záchranu lidského života a lety k pátrání či o předletovou a poletovou přípravu nebo dokonce o další činnosti, jako je výcvik, lety na udržení a obnovení rozlétanosti apod.

[47] Dle mínění Nejvyššího správního soudu tedy lze mít za prokázané, že vojákům, kteří formálně vykonávali službu LZS a SAR v režimu služební pohotovosti, byla v jejím

pokračování

průběhu nařizována minimálně činnost, která je právě hlavní náplní uvedených služeb (tj. lety za účelem záchrany života či pátrání). To ostatně vyplývá již z podstaty věci, neboť režim 12/12 sloužil právě k zabezpečení služeb LZS a SAR, které je nezbytné vykonávat nepřetržitě. V daném případě se přitom nejednalo o situaci, kdy by i v nočních hodinách (či přesněji v době od 19 do 7 hodin) někteří vojáci vykonávali „standardní službu“ LZS a SAR a jiní byli připraveni v režimu služební pohotovosti pro případ nutnosti povolání dalších vojáků do služby (např. jako posil či náhrady v důsledku náhlé indispozice pravidelného člena posádky). Vojáci, kteří se měli nacházet v režimu služební pohotovosti, totiž toho času představovali jediné členy letky připravené k provádění úkolů služeb LZS a SAR. Tímto způsobem pak velitelství letky plánovaně zajišťovalo její provoz v průběhu celého roku (na základě opakovaně zmiňovaných organizačních rozkazů).

[48] Nejvyšší správní soud tedy shodně s krajským soudem nemá pochyb o tom, že rozdělení směn LZS a SAR bylo výlučně formální a účelové, zřejmě vedené snahou o finanční úsporu či v důsledku dlouhodobé personální poddimenzovanosti letky (jak to ostatně vyplývá i ze svědeckých výpovědí). Nejvyšší správní soud nemůže vyloučit, že vojáci určení do služeb LZS a SAR podstatnou část doby označené jako služební pohotovost žádné faktické úkoly nevykonávali a že se kupříkladu mohli věnovat i odpočinku, jak namítá stěžovatel. To však nic nemění na skutečnosti, že to byli pouze a výlučně oni, kdo museli být stále připraveni vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR, stejně jako v době od 7 do 19 hodin. Přitom doba ke vzletu vrtulníku činila čtyři minuty přes den a deset minut v noci pro vrtulník LZS, deset minut v jakoukoliv dobu pak pro vrtulník SAR.

[49] K námitce týkající se průběhu letové (resp. předletové) přípravy Nejvyšší správní soud sděluje, jak již předestřel výše, ale též i ve svých předchozích rozsudcích ve skutkově obdobných věcech, že se jedná v nynější věci o otázku zcela podružnou, nemající na výsledek řízení podstatný vliv. Již na základě dosud shromážděných podkladů je totiž patrné, že rozdělení služeb LZS a SAR na 12 hodin „standardního“ výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální.

[50] Ačkoliv správní spis neobsahuje podrobné informace o náplni služeb LZS či SAR, přinejmenším z něj vyplývá, že jejich specifičnost spočívá v neustálé připravenosti ke vzletu vrtulníku, přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7 do 19 hodin byli přitom vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby, a to bez ohledu na to, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) fakticky vykonávali. Stěžovatel přitom nepředestřel žádné relevantní argumenty, pro něž by mělo být na dobu od 19 do 7 hodin nahlíženo jinak. Sám uvádí, že vojáci museli být připraveni ke vzletu vrtulníku (přičemž se na ně vztahovaly shora zmiňované časové limity 4 minuty, resp. 10 minut). I uvedené svědčí ve prospěch závěru, že pro rozdělení směn neexistoval žádný legitimní důvod a ze strany služebně nadřízených orgánů žalobce se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích), která nemůže požívat právní ochrany.

[51] K nesouhlasu stěžovatele s tím, že krajský soud závěr o opodstatněnosti platového nároku založil na srovnání výkonu činnosti žalobce a ostatních vojáků určovaných do služeb LZS a SAR s výkonem činnosti vojáků určovaných do služeb NATINADS Nejvyšší správní soud poukazuje na bod 70. napadeného rozsudku. Z něj taková skutečnost

neplyne. Krajský soud toliko shledal, že stěžovatel nedoložil skutečnosti jím tvrzené o rozdílech mezi činnostmi ve výše uvedených službách, přitom však nepovažoval za potřebné provádět v tomto směru další dokazování. Bylo tomu tak právě proto, že žalobcovy nároky shledal opodstatněnými z jiných důvodů než na základě srovnání se službou NATINADS. Krajský soud v tomto ohledu nikterak nepochybil.

[52] Nejvyšší správní soud stěžovateli nepřitakává ani v tom, že by za rozhodnou pro závěr o důvodnosti žalobcových nároků považoval krajský soud směrnici 2019, již je nyní nově zaveden nepřetržitý výkon služby LZS a SAR. Krajský soud sice v napadeném rozsudku na tuto směrnici poukázal (viz jeho bod 65), současně však zdůraznil, že si je zcela vědom zásady vyplývající z § 75 odst. 1 s. ř. s., podle níž při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování služebních orgánů. Zmínku o směrnici 2019, vydané až poté, co stěžovatel vydal napadené rozhodnutí, tak krajský soud použil pouze jako jeden z podpůrných argumentů pro závěry, k nimž ohledně žalobou uplatněných nároků na základě zjištěného skutkového stavu věci dospěl (výkon nepřetržité 24hodinové služby, nikoliv její rozdělení v režimu 12/12). Uvedené nelze v nynější věci považovat za takovou vadu, jež by způsobovala nezákonnost napadeného rozsudku. Závěry krajského soudu přijaté bez ohledu na obsah uvedené směrnice 2019 totiž i tak obstojí.

[53] Nejvyšší správní soud tedy obdobě jako v rozsudku ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 – 40, uzavírá, že žalobci, jakožto vojáku vykonávajícímu služby SAR a LZS, nebyla v rozhodném období formálně nařízena služební pohotovost a pro takový postup nebyla splněna ani podmínka existence důležitého zájmu služby (či taková skutečnost minimálně neplyne ze spisu a ani ji nikdo netvrdil). V neposlední řadě Nejvyšší správní soud zjistil, že v době označené jako služební pohotovost vykonávali vojáci (a tedy i žalobce) tutéž činnost, která je náplní činnosti LZS a SAR, a to zcela pravidelně. Z materiálního hlediska tedy žalobce vykonával 24hodinové služby, za které mu náleží příslušný plat, včetně případných dalších příplatků.

IV. Závěr a náklady řízení

[54] Vzhledem k výše uvedenému Nejvyšší správní soud, byť některé dílčí závěry krajského soudu korigoval, neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[55] Z dosud shromážděného materiálu jednoznačně plyne oprávněnost nároku žalobce na doplacení ušlého platu za období tří let před podáním žádosti, včetně případných dalších příplatků. Při novém posouzení věci tedy stěžovatel tyto nároky vyčíslí a současně se bude v souladu se závazným názorem vyjádřeným v bodě 83 napadeného rozsudku v dalším řízení zabývat i případným rozšířením nároků žalobce. Ohledně jejich uplatnění shledal napadené rozhodnutí krajský soud nepřezkoumatelným a k těmto jeho závěrům stížnostní námitky stěžovatele nesměřovaly. Poté stěžovatel o věci nově rozhodne.

[56] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud na základě § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobce měl ve věci úspěch, a proto mu vůči neúspěšnému stěžovateli přísluší právo na náhradu nákladů řízení vynaložených na odměnu a náhradu hotových výdajů svého právního zástupce za jeden úkon právní služby, který zástupce žalobce učinil v řízení o kasační stížnosti, a to sepis vyjádření ke kasační

pokračování

stížnosti [tj. úkon podle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátního tarif), za něž advokátovi náležela odměna ve výši 3100 Kč a paušální částka náhrady hotových výdajů ve výši 300 Kč]. Zástupce žalobce je plátcem DPH, soud proto zvýšil náhradu nákladů řízení o částku odpovídající příslušné dani. Celkově je tedy stěžovatel povinen uhradit žalobci na náhradě nákladů řízení částku ve výši 4114 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 9. února 2022

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu